

кожного із вчинених у сукупності кримінальних правопорушень та правильності обрання остаточного виду та розміру покарання.

Таким чином, проведене дослідження надало підставу для констатації, що удосконалення порядку досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 303 КК України, а також усунення недоліків процесуального характеру на різних стадіях кримінального провадження є ефективним способом запобігання таким суспільно небезпечним діянням.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України
від 13.04.2012 № 4651-VI. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-75>

METHODS OF COMMITTING CRIMES IN THE FIELD OF ILLICIT TRAFFICKING IN NARCOTIC DRUGS, PSYCHOTROPIC SUBSTANCES, THEIR ANALOGUES OR PRECURSORS

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБИГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ

Halai A. Yu.
*Postgraduate Student
Odessa State University
of Internal Affairs
Odessa, Ukraine*

Галай А. Ю.
*аспірант
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Спосіб вчинення кримінального правопорушення охоплює систему взаємопов'язаних дій особи злочинця, що виконуються в певній послідовності, із застосуванням різних знарядь і засобів, спрямованих на досягнення поставленої мети [1, с. 96-97]. Як правило спосіб вчинення кримінального правопорушення відображає дії, вчинені злочинцем при підготовці до нього, а також заходи, здійснені з метою приховання протиправних дій. Діяльність організованих груп або злочинних організацій детально планується, а тому злочини

вчиняються з їх попередньою підготовкою, включаючи організацію функціонування злочинної групи, підбір учасників та розподіл функцій і завдань між ними, фінансування наркобізнесу, закупівлю сировини, пошуки місця виробництва або виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, підшукування знарядь і засобів для вчинення злочинів, пошук місця для зберігання наркотиків, відпрацювання алгоритмів перевезення та пересилання наркотичних засобів, пошук можливостей для відмивання коштів, налагодження корупційних зв'язків, розширення зон впливу та збільшення масштабів реалізації наркотичних засобів, усунення конкурентів.

Дії щодо безпосереднього вчинення злочинів диференціюються на декілька різноманітних та різнопланових способів, що утворюють самостійні склади злочинів: контрабанду, незаконне виготовлення, придбання, зберігання, перевезення та збут наркотичних засобів тощо [1, с. 96-97]. Статтями 305-320 КК України передбачено вчинення злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів шляхом незаконного:

1) виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин – усі дії, пов'язані з серійним одержанням наркотичних засобів, психотропних речовин з хімічних речовин та (або) рослин, включаючи відокремлення частин рослин або наркотичних засобів, психотропних речовин від рослин, з яких їх одержують [2];

2) виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин – усі дії, включаючи рафінування, підвищення в препараті концентрації наркотичних засобів, психотропних речовин, чи переробку наркотичних засобів і психотропних речовин, у результаті яких на основі наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів наркотичних засобів і психотропних речовин одержуються готові до використання та (або) вживання форми наркотичних засобів, психотропних речовин, або лікарські засоби, що їх містять, чи інші наркотичні засоби, психотропні речовини [2]. Під незаконним виготовленням прекурсорів слід розуміти процес їх одержання з відповідної вихідної сировини будь-яким способом, у будь-якому вигляді (порошку, рідини, суміші тощо), приготування шляхом змішування різних хімічних препаратів або хімічного синтезу (реакції). Незаконне виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин утворює закінчений склад злочину з моменту, коли почали вчинятися дії, спрямовані на одержання таких засобів чи речовин, готових до вживання, або на рафінування чи підвищення у препаратах їх концентрації [3];

3) придбання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів необхідно вважати їх купівлю, обмін на інші

товари або речі, прийняття як плати за виконану роботу чи надані послуги, позики, подарунка або сплати боргу, привласнення знайденого. Під незаконним придбанням розуміється також збирання залишків наркотиковмісних рослин на пожнивних земельних площах після зняття з них охорони, на земельних ділянках громадян, а також збирання таких дикорослих рослин чи їх частин на пустирях [3];

4) зберігання, під яким потрібно розуміти будь-які умисні дії, пов'язані з фактичним незаконним перебуванням наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів чи прекурсорів у володінні винної особи (вона може тримати їх при собі, у будь-якому приміщенні, сховищі або в іншому місці). Відповідальність за незаконне зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів настає незалежно від його тривалості [3];

5) перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів полягає в умисному переміщенні їх будь-яким видом транспорту в межах території України з порушенням порядку і правил, установлених чинним законодавством. Від перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів слід відрізнити їх перенесення з одного місця в інше, під час якого транспорт не використовується. Такі дії мають розглядатись як зберігання цих засобів і речовин [3];

6) пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів – це незаконне переміщення їх у просторі шляхом відправлення поштою, багажем, посильним або в інший спосіб з одного місця в інше в межах території України. При цьому злочин вважається закінченим з моменту оформлення і відправлення посилки, багажу, листа, бандеролі з цими засобами або речовинами незалежно від того, отримав їх адресат чи ні. Якщо злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі винної особи (наприклад, у зв'язку із затриманням під час оформлення квитанції на відправлення посилки, бандеролі чи вантажного контейнера або при їх огляді в момент здачі для пересилання), дії останньої належить кваліфікувати як замах на вчинення цього злочину [3];

7) збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, під яким слід розуміти будь-які оплатні чи безоплатні форми їх реалізації всупереч законодавству України (продаж, дарування, обмін, сплата боргу, позика, введення володільцем цих засобів або речовин ін'єкцій іншій особі за її згодою тощо). Обопільне введення ін'єкцій наркотичного засобу, психотропної речовини чи їх аналогу особами, які їх придбали за спільні кошти, збуту не утворюють. Про умисел на збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або

прекурсорів може свідчити як відповідна домовленість з особою, яка придбала ці засоби чи речовини, так й інші обставини, зокрема: великий або особливо великий їх розмір; спосіб упакування та розфасування; поведінка суб'єкта злочину; те, що особа сама наркотичні засоби або психотропні речовини не вживає, але виготовляє та зберігає їх; тощо. При цьому слід мати на увазі, що відповідальність за збут таких засобів і речовин настає незалежно від їх розміру [3];

8) посів і вирощування нарковмісних рослин – передбачає протизаконну (без відповідного дозволу) культивуацію рослин, у складі яких є концентрація наркотичних речовин;

9) контрабанда – незаконне, з порушенням встановлених митних правил переміщення (ввезення, вивезення, транзит) наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів через митний кордон шляхом їх приховування.

Важливою складовою способу вчинення протиправних дій є їх приховування. Уся діяльність організованої групи або злочинної організації планується та ретельно приховується, а також досить часто маскується за допомогою здійснення підприємницької діяльності з метою унеможливлення її викриття (кафе, ресторани, розважальні комплекси, спортивні клуби, автозаправні станції). З метою ускладнення виявлення протиправної діяльності, злочинці постійно удосконалюють способи вчинення злочинів, а для збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів використовуються телекомунікаційні мережі і можливості безконтактного збуту наркотиків, отримання грошових коштів за допомогою сучасних платіжних систем в мережі Інтернет та збут наркотиків за допомогою так званих «закладок».

Крім того, з метою перешкоджання викриттю протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації, а також уникнення кримінальної відповідальності налагоджуються корупційні зв'язки з працівниками правоохоронних органів та представниками органів державної влади тощо.

Література:

1. Мигаленко П.С., Пчолкін В.Д. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених. 2021. С. 95-100. URL: <https://core.ac.uk/download/543385542.pdf>

2. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : постанова Пленуму Верховного суду України № 4 від 26.04.2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>